

Михайлова Оксана Сергіївна кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті, Житомирського державного університету імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0003-2999-8583>

СОЦІОКУЛЬТУРНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД

Анотація. У статті розглянуто актуальні підходи до формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах трансформації мовної політики та модернізації педагогічної освіти. Обґрунтовано необхідність підготовки педагога, здатного ефективно діяти в полікультурному середовищі, реалізуючи культурно свідому роль та сприяючи міжкультурному діалогу. Визначено основні напрями соціокультурного виховання у закладах вищої освіти, серед яких формування національно-культурної ідентичності, розвиток демократичного світогляду та інтеграція виховних завдань у зміст професійної підготовки.

На основі аналізу наукових праць вітчизняних дослідників встановлено, що важливим чинником ефективного формування соціокультурної компетентності є міжпредметна інтеграція, яка забезпечує цілісність освітнього процесу та сприяє розширенню культурного світогляду студентів. Особливу увагу приділено використанню мистецтва як засобу соціокультурного виховання в іншомовній професійній комунікації.

Запропоновано методику проведення нестандартного заняття у формі дискусії на тему мистецтва, що передбачає застосування таких інтерактивних методів, як аналіз художніх творів, рольові ігри, обговорення та порівняння культурних явищ.

Доведено, що залучення елементів театралізації, декламації та вокалу іноземною мовою сприяє підвищенню пізнавальної активності студентів, розвитку їхнього критичного мислення, естетичних смаків і комунікативної культури.

У висновках підкреслено, що ефективність соціокультурного виховання забезпечується органічною єдністю навчання і виховання, а також системною інтеграцією культурологічного компоненту в освітній процес. Окреслено перспективи подальших досліджень, пов'язані з розробкою цілісної моделі соціокультурного виховання майбутніх учителів та створенням методичних рекомендацій для організації іншомовної освітньої діяльності.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, соціокультурне виховання, майбутні вчителі початкової школи, міжпредметна інтеграція, іншомовна професійна комунікація, полікультурне середовище, мистецтво в освіті, інтерактивні методи навчання, професійна підготовка вчителя, культурологічний підхід.

Oksana Mykhailova PhD in Pedagogics, Associate Professor, Head of Department of the English Language and Primary ELT Methodology, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0003-2999-8583>

SOCIOCULTURAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN THE PROCESS OF LEARNING: A COMMUNICATIVE APPROACH

Abstract. The article examines current approaches to the formation of sociocultural competence in future primary school teachers in the context of transformations in language policy and the modernization of pedagogical education. The necessity of training a teacher capable of functioning effectively in a multicultural environment is substantiated, emphasizing the implementation of a culturally aware role and the promotion of intercultural dialogue. The main directions of sociocultural education in higher education institutions are identified, including the formation of national and cultural identity, the development of a democratic worldview, and the integration of educational objectives into the content of professional training.

Based on the analysis of scholarly works by Ukrainian researchers, it is established that interdisciplinary integration is a key factor in the effective formation of sociocultural competence, as it ensures the integrity of the educational process and contributes to the expansion of students' cultural outlook. Particular attention is paid to the use of art as a means of sociocultural education in foreign-language professional communication. A methodology for conducting a non-standard class in the form of an art-based discussion is proposed, involving the use of interactive methods such as the analysis of artworks, role-playing, discussion, and comparison of cultural phenomena. It is proved that the inclusion of elements of dramatization, recitation, and foreign-language singing enhances students' cognitive activity, develops their critical thinking, aesthetic tastes, and communicative culture.

The conclusions emphasize that the effectiveness of sociocultural education is ensured by the organic unity of teaching and upbringing, as well as by the systematic integration of the cultural component into the educational process. Prospects for further research are outlined, particularly the development of a comprehensive model of sociocultural education for future teachers and the creation of methodological guidelines for organizing foreign-language educational activities.

Keywords: sociocultural competence, sociocultural education, future primary school teachers, interdisciplinary integration, foreign-language professional communication, multicultural environment, art in education, interactive teaching methods, teacher professional training, cultural approach.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Трансформація мовної політики в європейському та вітчизняному освітніх просторах зумовлює перегляд підходів до професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Сучасний вектор розвитку педагогічної освіти спрямований на формування готовності вчителя працювати в полікультурному середовищі. Це передбачає не лише викладання іноземної мови, а й реалізацію "культурно свідомої ролі" педагога, що полягає у створенні умов для міжкультурного діалогу та засвоєння учнями духовних і естетичних цінностей.

Відповідно до цілей соціокультурного виховання (СКВ) у закладах вищої освіти, пріоритетними напрямками підготовки фахівців визначено: *формування національно-культурної ідентичності*: виховання вчителя як представника українського народу та європейської цивілізації, здатного аналізувати динаміку соціокультурних процесів. *Розвиток демократичного світогляду*: утвердження поваги до прав людини, культурної багатоманітності, релігійних поглядів та мовної самобутності народів світу. *Модернізацію освітнього процесу*: забезпечення якісно нового рівня соціокультурної підготовки через ефективну інтеграцію виховних завдань у навчальні плани ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування соціокультурної компетентності перебувають у центрі уваги таких вітчизняних науковців, як П. В. Бех, М. Б. Бородько, О. І. Вишневський, Л. Я. Касюк та О. В. Киричук.

Різноманітні аспекти соціокультурного розвитку представлені в українському науковому дискурсі за такими напрямками: виховання та розвиток особистості засобами іноземної мови (зокрема у працях О. І. Вишневського та Н. Ф. Бориско); реалізація виховного потенціалу в трудовому, естетичному та моральному контекстах (дослідження М. Б. Бородька, Н. А. Молодіченко та педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського); патріотичне та громадянське виховання (теоретичні напрацювання Р. І. Антонюка та Г. Г. Ващенко).

Вагоме значення для обґрунтування методики формування СКВ мають дослідження сутності міжпредметних зв'язків, над якими працювали такі фахівці, як В. Сидоренко, М. Білий та інші представники української педагогічної школи. Саме міжпредметна інтеграція розглядається як фундаментальна основа для вдосконалення змісту сучасної освіти та розширення культурного світогляду майбутнього вчителя.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Вивчення педагогічного досвіду та авторські напрацювання підтверджують, що виховний потенціал міжпредметної інтеграції є важливою умовою формування СКВ майбутніх учителів початкової школи.

Такий підхід забезпечує цілісність змісту освіти та підвищує загальну культуру особистості. Як приклад практичної реалізації цього підходу, пропонуємо методику проведення нестандартного заняття засобами мистецтва.

Мета статті – визначити практичні шляхи інтеграції мистецтва у формуванні соціокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах іншомовної професійної комунікації.

Виклад основного матеріалу. Впровадження нестандартних занять у процес соціокультурного виховання дозволяє залучити широкий спектр емоційно насичених та інноваційних методів навчання. Використання таких прийомів, як декламація, театралізація та іншомовний вокал, не лише підвищує пізнавальний інтерес, а й забезпечує ґрунтовне засвоєння культурної спадщини англomовних країн. Особливе місце серед таких форм посідає заняття-дискусія, спрямоване на розвиток культури професійного спілкування та опанування вербальних і невербальних кодів комунікації, властивих носіям різних культур.

Практична реалізація СКВ може здійснюватися через формат заняття-дискусії, що забезпечує комплексне формування комунікативної культури студентів. Це передбачає не тільки шліфування вміння аргументувати власну думку, а й розвиток здатності адекватно використовувати мовні та позамовні коди, характерні для носіїв мови в межах діалогу культур.

Тема: Art is long, life is short.

Мета: виховувати впевненість у пріоритетності загальнолюдських цінностей, формувати потреби і здібності до рефлексії і критичного мислення; формувати

потребу пошуку істини; виховувати естетичні смаки, почуття та емоційне сприйняття.

Обладнання: творчі роботи студентів, стен газети про художників, портрети художників, картини.

ХІД ЗАНЯТТЯ

T.: Read the quotations and comment on them.

“A picture is a poem without words”.

“All art is but imitation of nature”.

T.: I am sure the proverb “Art is long and life is short” is known to everybody. Express your opinion on the statement.

T.: You may see different works of fine arts at museums and picture galleries. What does painting mean to you? What are your tastes in painting?

T.: Look at the masterpieces and speak about the genres of these paintings. Fill in the word-rose.

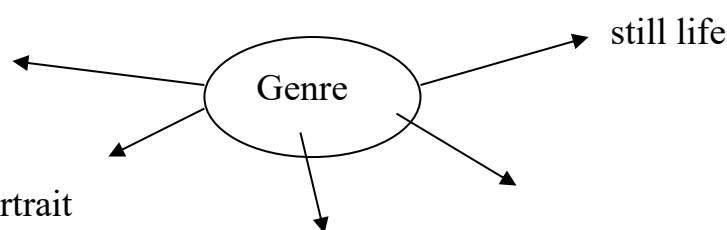
landscape

seascape

flower piece

battle piece

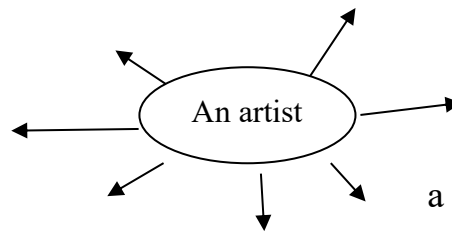
portrait

ISSN 2786-4952 Online

T.: Look at these masterpieces again and say what kind of an artist might paint it. Write down your ideas. a humorista colourist

a water colour master
a portraitist
a landscape painter
a satirist

a marine painter

T.: What English landscape painters do you know? Look at these masterpieces and say what they have in common.

T.: Ukraine has always been the land of arts. Beautiful nature of the country, poetic folk songs, love for the country and kindness of the people encouraged Ukrainian painters to devote their works to these themes. Whom of Ukrainian landscape painters do you know? Look at the pictures of Ukrainian painters and say why we can say they are typical Ukrainian in style.

T.: How do the landscapes of Gainsborough differ from Pymonenko? Use phrases.

Both artists .....

None of them .....

In contrast with .....

T.: Many painters are called satirists. Do you know any of them? Is there a satiric painter in Ukraine?

T.: And Vasilkivsky is also a famous satiric Ukrainian painter. Do these two satirists have in common? Do you agree with Hogarth statement “I know of no such thing as genius? It is nothing but labour and diligence”.

T.: What characteristics can you apply to portraitist? Are they also satirists on the canvas or ...? Look at some portraits and decide.

T.: Look at Gainsborough’s masterpiece and say what feelings it provokes in you. Was Gainsborough a lyrical painter?

T.: Look at the masterpieces of two great portraitists. Group up with your friend and discuss that the Excellency of style is not on the surface, but lies deep.

T.: I'd like to add that Gainsborough is famous for the elegance of his portraits and his pictures of women in particular have an extreme delicacy and refinement. As a colourist he has had few rivals among English painters. His best works have those delicate brush strokes which are found in Rubens and Renoir. They are painted in clear scheme where blue and green predominate.

T.: Ukraine is also rich in portraitists, but say why we cannot say that Ukrainian portrait painter, Gainsborough and Reynolds are typical in style.

T.: They say that we may judge a person by his portrait, are you with them? Look at the self-portrait of T. Shevchenko and say whether he is the man you know much about.

ISSN 2786-4952 Online

T.: In their masterpieces painters try to portray nature in all its beauty. Thus, seascapists reflected the beauty of the sea on their canvases. What English seascapist do you know?

William Turner (1775-1851) began his activity in art as a watercolour master. Light and atmosphere was his characteristic feature. Turner is a super colourist. In 1805, he painted “the Shipwreck”. He showed a terrible disaster at sea. Green was a colour that Turner particularly disliked. In “Snow Storm” he reflected with the help of snow the idea of survival and even in our days it looks very prophetic. It is considered one of his most original paintings. He studied colour very seriously and said to have anticipated the art of Impressionists and abstract painters of the 20th century. In his “Rain, Steam and Speed” (1844) he worked much on the colour interrelation.

T.: There are two world-famous seascapists Turner and the other person who was born in Pheodociya and was called “Ukrainian Turner”. What is his name?

T.: Complete the charts

- ___ is well-known as a portraitist.
- ___ is well-known as a landscape painter.
- ___ is well-known as a colourist.
- ___ is well-known as a humorist and satirist on canvas.
- ___ is well-known as a marine painter.
- ___ is well-known as a watercolour master.
- ___ reflected the inner world of the sitter.
- ___ portrayed the beauty of his native countryside.
- ___ depicted socially prominent people of that period.
- ___ painted the portraits of the most famous people.
- ___ depicted the sea, as it affected the ships, storms, waves.
- ___ best works are ___ (masterpieces/ paintings/ portraits/ landscapes)

T.: In pairs role-play the following situations:

1) Your friend visited an art gallery some days ago. He was greatly impressed by a wonderful by one landscape but he doesn't remember the name of the artist. He only remembers the guide's information about that painter. Help your friend to recollect the name of the artist.

2) You and your friend are talking about outstanding English painters, Reynolds and Gainsborough and their artistic activity. Discuss what they have in common and what is different in their work.

3) You and your friend are in the gallery. You are looking at one of the Turner's painting (“Shipwreck”, “Light and Colour” etc.). Arrange a conversation about Turner and his painting.

4) You and your friend are talking about outstanding Ukrainian painters and their artistic activity. Discuss what they have in common and what is different in their work.

5) Discuss on the topic “Learn a plenty of foreign, but don't forget your own”.

T.: Today we've talked a lot about great Ukrainian and British painters. And we especially honour our Ukrainian painters, who were brilliant representatives of Ukrainian art.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що ефективність соціокультурного виховання майбутніх педагогів забезпечується не лише позааудиторною роботою, а й системною інтеграцією виховних завдань безпосередньо в навчальний процес. Органічна єдність навчання та виховання сприяє не тільки професійному становленню, а й розвитку естетичного світогляду, артистичності та відповідальності майбутніх учителів, що, своєю чергою, виступає потужним стимулом для опанування іноземної мови. Перспективним напрямом подальших розвідок є розробка цілісної моделі СКВ майбутніх учителів початкової школи. Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на створення методичних рекомендацій для майбутніх учителів англійської мови, які організовують іншомовну освітню діяльність у закладах середньої освіти.

Література:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К.: Вид-во Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Калінін В.О. Language and Culture. Харків : Видав. гр. „Основа”, 2004. 96 с.
3. Кремень В.Г. Національна освіта як соціокультурне явище. Учитель. 1988. № 2. С. 10-17.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних факультетів / Бігич О. Б. та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

References:

1. Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. K.: Vyd-vo Lenvyt, 2003. 273 s. [in Ukrainian].
2. Kalinin V.O. Language and Culture. Kharkiv : Vydav. hr. „Osнова”, 2004. 96 s.
3. Kremen V.H. Natsionalna osvita yak sotsiokulturne yavyshe [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. *Uchytel* (Teacher), 1988. № 2. S. 10-17. [in Ukrainian].
4. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i lnhvistychnykh fakultetiv [Methods of Teaching Foreign Languages and Cultures: Theory and Practice: Textbook for Students of Classical, Pedagogical and Linguistic Faculties] / Bihych O. B. ta in.; za zah. red.. S. Yu. Nikolaievoi. Kyiv: Lenvit, 2013. 590 s. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 03.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.04.2026